

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2022. május 17.*

„Előzetes döntéshozatal – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Az egyenértékűség elve – A tényleges érvényesülés elve – Fizetési meghagyásos és lefoglalási eljárás harmadik személyekkel szemben – A végrehajtható okiratban szereplő feltételek érvényességére közvetetten kiterjedő jogerő – A végrehajtási eljárásban eljáró nemzeti bíróság valamely szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének hivatalbóli vizsgálatára vonatkozó jogköre”

A C-693/19. és C-831/19. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Tribunale di Milano [milánói bíróság, Olaszország] a Bírósághoz 2019. szeptember 13-án és 2019. november 14-én érkezett, 2019. augusztus 10-én és 2019. október 31-én hozott határozataival terjesztett elő

az **SPV Project 1503 Srl**,

a **Dobank SpA**

és

YB (C-693/19),

valamint

a **Banco di Desio e della Brianza SpA**,

a **Banca di Credito Cooperativo di Carugate e Inzago sc**,

az **Intesa Sanpaolo SpA**,

a **Banca Popolare di Sondrio s.c.p.a**,

a **Cerved Credit Management SpA**

és

YX,

* Az eljárás nyelve: olasz.

ZW (C-831/19)

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (előadó) és I. Jarukaitis tanácselnökök, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P.G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi és A. Kumin bírák,

főtanácsnok: E. Tanchev,

hivatalvezető: R. Schiano tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2021. április 27-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Banco di Desio e della Brianza képviselőiben F. L. Monti, S. Sironi és M. P. Vitiello avvocati,
- ZW képviselőiben S. M. Zigni és M. Buzzini avvocati,
- az olasz kormány képviselőiben G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: A. Grumetto avvocato dello Stato,
- a német kormány képviselőiben U. Kühne, J. Möller és M. Hellmann, meghatalmazotti minőségben,
- a spanyol kormány képviselőiben S. Centeno Huerta, J. Ruiz Sánchez és J. Rodríguez de la Rúa Puig, meghatalmazotti minőségben,
- a magyar kormány képviselőiben Fehér M. Z. és Szíjjártó K., meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőiben G. Gattinara és N. Ruiz García, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2021. július 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. és 7. cikkének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének értelmezésére vonatkozik.

- 2 E kérelmeket egyrészt az SPV Project 1503 Srl (a továbbiakban: SPV) és a Dobank SpA mint az Unicredit SpA meghatalmazottja, illetve YB, másrészt pedig a Banco di Desio e della Brianza SpA (a továbbiakban: BDB) és más hitelintézetek, illetve YX és ZW között, jogerős végrehajtható okiratokon alapuló végrehajtási eljárások tárgyában folyamatban lévő jogviták keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv huszonnegyedik preambulumbekzdése kimondja, hogy „a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerzödésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”.

- 4 Ezen irányelv 2. cikkének b) pontja a következöképpen rendelkezik:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

[...]

»fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerzödések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;

[...]

- 5 Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerzödésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerzödés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerzödés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

- 6 Ugyanezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerzödéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

Az olasz jog

- 7 A 93/13 irányelvet átültető 2005. szeptember 6-i decreto legislativo n. 206, recante Codice del consumo a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229 (a 2003. július 29-i 229. sz. törvény 7. cikke szerinti fogyasztóvédelmi törvénykönyvről szóló 206. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet; a GURI 2005. október 8-i 235. rendes száma) 33. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben tisztességtelennek minősülnek azok a feltételek, amelyek a jóhíszeműség ellenére a szerződésből eredő jogokban és kötelezettségekben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára.

(2) Az ellenkező bizonyításáig tisztességteleneknek kell tekinteni azokat a feltételeket, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[...]

f) a nemteljesítés vagy a késedelmes teljesítés esetén a fogyasztótól kártérítés, büntető jellegű kikötés vagy más hasonló jogcímen nyilvánvalóan túlzott pénzösszeg megfizetését követelik meg.

[...]”

- 8 E törvényerejű rendelet 36. cikkének (1) és (3) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) A 33. és 34. cikk alkalmazásában tisztességtelennek ítélt feltételek semmisek, miközben a szerződés a többi részében továbbra is érvényes.

[...]

(3) A semmisség csak a fogyasztó javára érvényesül, és azt a bíróság hivatalból figyelembe veheti.”

- 9 A Codice di procedura civile-nek (polgári perrendtartás) az alapeljárásokban alkalmazandó változata az elfogadhatóság feltételeire vonatkozó 633. cikkében a következőket írja elő:

„Valamely pénzösszeg vagy adott mennyiségű helyettesíthető áru esetében a hitelező vagy meghatározott áru átadása esetében a címzett kérelmére az illetékes bíróság fizetési meghagyást vagy átadást elrendelő végzést bocsát ki:

1) ha az érvényesíteni kívánt jogot írásbeli bizonyítékokkal támasztják alá;

[...]”

- 10 A polgári perrendtartás alapügyben alkalmazandó változatának 640. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben a bíróság úgy ítéli meg, hogy a kérelem nem kellően indokolt, utasítja a bíróság hivatalát a felperes erről való tájékoztatására, felhívva őt a bizonyítékok benyújtására.

Ha a felperes nem válaszol e felhívásra, nem áll el a kérelmétől, vagy ha a kérelemnek nem lehet helyt adni, a bíróság azt indokolással ellátott határozattal elutasítja.

E határozat nem érinti a kérelem újbóli előterjesztésének lehetőségét, ideértve a rendes eljárás keretében történő előterjesztést is.”

- 11 E perrendtartás 641. cikke előírja, hogy ha a kérelemnek helyt adnak, a bíróság elrendeli, hogy a másik fél fizesse meg a pénzüsszeget, illetve tájékoztatja őt arról a lehetőségről, hogy 40 napon belül ellentmondással élhet.

- 12 E perrendtartásnak a „Végrehajthatóság ellentmondás hiányában vagy a kötelezett tétlensége folytán” című 647. cikke kimondja:

„Ha az előírt határidőn belül nem nyújtottak be ellentmondást, vagy ha a kötelezett nem indított keresetet, a meghagyást kibocsátó [bíró] a jogosult – akár szóbeli – kérelmére azt végrehajthatóvá nyilvánítja. [...]

Ha a meghagyást e cikknek megfelelően végrehajthatónak nyilvánították, ellentmondást – a 650. cikk rendelkezéseire is figyelemmel – többé nem lehet benyújtani, illetve nem lehet folytatni, és valamennyi nyújtott biztosítékot fel kell szabadítani.”

- 13 Az említett perrendtartásnak a késedelmesen előterjesztett ellentmondásra vonatkozó 650. cikke értelmében:

„A kötelezett a meghagyásban megállapított határidő lejártát követően is nyújthat be ellentmondást, ha bizonyítja, hogy a meghagyásról a kézbesítés során történt szabálytalanságok, előre nem látható körülmények vagy vis maior miatt nem szerzett kellő időben tudomást.

[...]

Az ellentmondás az első végrehajtási aktustól számított tíz napos határidő lejártát követően már nem fogadható el.”

- 14 A Codice civile (polgári törvénykönyv) 2909. cikke, amely a jogerőre vonatkozik, a következőképpen rendelkezik:

„A jogerős ítéletben szereplő megállapítások a felek, örökösök vagy jogutódaik viszonyában teljes joghatással bírnak.”

- 15 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Corte suprema di cassazione (semmitőszék, Olaszország) ítélkezési gyakorlatának túlnyomó része szerint az ellentmondással meg nem támadott fizetési meghagyás nemcsak a behajtandó követelés, hanem az annak alapjául hivatkozott jogcím tekintetében is jogerőre emelkedik, ami így kizárja a kérelem alátámasztásaként felhozott indokok bármely későbbi vizsgálatát. Ez az ítélkezési gyakorlat az ellentmondással meg nem támadott meghagyásokra a „közvetett jogerő” elvének alkalmazásához vezetett, amely szerint úgy kell tekinteni, hogy az adott kérdésben határozatot hozó bíró már minden más előzetes kérdést szükségképpen elbírált.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-693/19. sz. ügy

- 16 SPV és más hitelezők a kérdést előterjesztő bíróságnál végrehajtási eljárást indítottak az YB-vel kötött finanszírozási szerződésekből eredő követelések behajtása érdekében. Ezen eljárás egy jogerőssé vált fizetési meghagyáson alapult, mivel YB nem élt ellentmondással azzal szemben.
- 17 A szóban forgó finanszírozási szerződések az adós késedelmes teljesítése esetére kötbérikötés és késedelmi kamat alkalmazását írták elő.
- 18 A tárgyalás során a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság, mivel úgy ítélte meg, hogy a késedelmi kamat kiszámítására vonatkozó feltétel tisztességtelen lehet, kötelezte az SPV-t azon szerződések benyújtására, amelyek alapján a fizetési meghagyást kibocsátották, és felhívta YB-t, hogy jelenjen meg a következő tárgyaláson, és nyilatkozzon azon szándékáról, hogy hivatkozni kíván-e ezen feltétel tisztességtelen jellegére.
- 19 Az ezt követő tárgyaláson YB úgy nyilatkozott, hogy hivatkozni kíván az említett feltétel tisztességtelen jellegére. Ennek következtében a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság a 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítéletre (C-137/08, EU:C:2010:659) támaszkodva úgy ítélte meg, hogy vizsgálhatja ugyanezen feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét, és új tárgyalást tűzött ki. Beadványában az SPV arra hivatkozott, hogy a meghagyáshoz kötődő jogerő elvével ellentétes a szerződések azon feltételeinek bármilyen vizsgálata, amelyek alapján e meghagyást kibocsátották.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy ha egy hitelező végrehajtási jogcímre tett szert, akkor lefoglalási/végrehajtási eljárás alá vonhatja azokat a követeléseket, amelyekkel az ő adósa rendelkezik harmadik személyek irányában. Kifejti, hogy a végrehajtási eljárásban eljáró bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy az érvényes végrehajtási jogcím a végrehajtási eljárás teljes időtartama alatt fennáll-e. E bíróság hatásköre tehát kizárólag a végrehajtási jogcím fennállásának ellenőrzésére korlátozódik, és nem terjedhet ki ez utóbbi „lényeges tartalmának” vizsgálatára. A bírósági okirat ilyen vizsgálata szintén kizárt lenne abban az esetben, ha az adós kifogást emel a végrehajtással szemben.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság, emlékeztetve a Bíróságnak a nemzeti bíróságnak a fogyasztóvédelem területén fennálló kötelezettségeire és a bizonyos körülmények között az ítélt dolog elvétől való eltérés lehetőségére vonatkozó ítélkezési gyakorlatára, arra keresi a választ, hogy az előtte folyamatban lévő eljárásban a késedelmi kamatok számítására vonatkozó feltétel, valamint az alapügy tárgyát képező szerződésekben szereplő kötbérikötés esetlegesen tisztességtelen volt-e.
- 22 E tekintetben pontosítja, hogy a fizetési meghagyást kibocsátó bíróság nem határozott a fent hivatkozott feltételek esetleges tisztességtelen jellegéről, és hogy az YB által előterjesztett ellentmondás hiányában a fizetési meghagyás jogerőre emelkedett. A „közvetett jogerő” elve alapján az alapügy tárgyát képező finanszírozási szerződésekben szereplő valamennyi kikötést, beleértve a szóban forgó két feltételt is, úgy kell tekinteni, mint amelyeket e bíróság megvizsgált, és amelyek a jogerő e formája alá tartoznak.
- 23 Ebből az következne, hogy a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság nemcsak azért nem értékelheti a szerződés feltételeinek tisztességtelen jellegét, mert nem vizsgálhatja a szerződés alapján kibocsátott fizetési meghagyás tartalmát, hanem azért sem, mert e meghagyás, amennyiben a

kötelezett nem terjesztett elő ellentmondást vele szemben, jogerőre emelkedett. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a feltételek tisztességtelen jellege valamely eljárás keretében történő kifejezett vizsgálatának hiánya a fogyasztó hiányos és elégtelen védelmét jelenti.

- 24 E körülmények között határozott úgy a Tribunale di Milano (milánói bíróság, Olaszország), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Ellentétes e – és ha igen, milyen feltételek esetén – a 93/13/EGK irányelv 6. és 7. cikkével, valamint [a Charta] 47. cikkével a felvázolthoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja, hogy a végrehajtási bíróság felülvizsgálja valamely jogerőre emelkedett bírósági végrehajtható okirat lényeges tartalmát, és hogy lerontsa a közvetett jogerőt abban az esetben, ha a fogyasztó úgy nyilatkozik, hogy hivatkozni kíván a szerződésben szereplő és a végrehajtható okirat alapját képező feltétel tisztességtelenségére?”

A C-831/19. sz. ügy

- 25 2005-ben a BDB kezességi szerződéseket kötött YX-szel és ZW-vel egy társaság adósságainak biztosítása érdekében.
- 26 A BDB ingatlanvégrehajtási eljárást indított a kérdést előterjesztő bíróság előtt az YX és ZW tulajdonát képező ingatlanok vonatkozásában. Ezen eljárás, amelybe több más hitelező is beavatkozott, egy 2012-ben és egy 2013-ban, egy bíróság által egy főadós társasággal és négy kezessel – köztük YX-szel és ZW-vel – szemben, a BDB és más hitelezők javára kibocsátott fizetési meghagyáson alapul. Mivel e meghagyásokkal szemben nem éltek ellentmondással, azok jogerőre emelkedte.
- 27 Az ingatlanvégrehajtási eljárás során ZW a fogyasztói minőségére hivatkozott annak érdekében, hogy a fizetési meghagyások elrendelésének alapjául szolgáló kezességi szerződésekben szereplő feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegére hivatkozhasson.
- 28 A BDB, valamint az ingatlanvégrehajtási eljárásba beavatkozó más hitelintézetek arra hivatkoznak, hogy ZW nem hivatkozhat e minőségére, a főadós társaságon belüli tagi jogállása és az e társaság törvényes képviselőjével, YX-szel fennálló házastársi kapcsolat miatt. Arra hivatkoznak továbbá, hogy az említett minőség elismerésétől függetlenül, a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság nem vizsgálhat felül egy formailag szabályszerű és jogerős olyan végrehajtható okiratot, mint egy ellentmondással meg nem támadott fizetési meghagyás.
- 29 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ZW az előtte folyamatban lévő perben fogyasztónak minősül, mivel először is az alapügy tárgyát képező kezességi szerződések megkötésének időpontjában még nem szerezte meg az adós társaság társasági tőkéjében fennálló részesedésének teljes egészét, amely 22%-ot tesz ki, másodszer nem bizonyították, hogy a tulajdonában lévő részesedésekkel kapcsolatban osztalékokat kapott volna, végül pedig bizonyított tény, hogy 1976 óta egy másik társaságnál állt munkaviszonyban, és ennek következtében a kezességi szerződések megkötésekor nem töltött be semmilyen vezető pozíciót a főadósnál.
- 30 Ami a fogyasztó azon lehetőségét illeti, hogy egy olyan szerződés feltételeinek tisztességtelen jellegére hivatkozzon, amelynek alapján a fizetési meghagyást kibocsátották, e bíróság kifejti a végrehajtási eljárásokra vonatkozó nemzeti szabályokat, és pontosítja, hogy ingatlan lefoglalása esetén a jogosult végrehajtható okirat alapján végrehajtás alá vonja az adósa tulajdonát képező

ingatlanon fennálló dologi jogát. Rámutat arra, hogy a végrehajtási eljárás megindításakor a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság által gyakorolható jogkörök alapján – amint az a jelen ítélet 20. pontjából kitűnik – e bíróság nem vizsgálhatja a végrehajtható okirat „lényeges tartalmát”.

- 31 Azt is pontosítja, hogy a nemzeti jogban a végrehajtással szembeni kifogás előterjesztése nem követel meg különleges alakiságokat, és az a végrehajtást elrendelő bíróság előtti tárgyaláson szóban vagy e tárgyaláson ellenkérelem benyújtása útján is megtehető.
- 32 A kérdést előterjesztő bíróság, emlékeztetve a Bíróságnak a tagállamok eljárási autonómiájára vonatkozó ítélkezési gyakorlatára annak érdekében, hogy biztosítsa az uniós anyagi jog teljes érvényesülését, különösen a nemzeti bíróságnak a fogyasztóvédelem területén fennálló feladatait, valamint az ítélt dolog (*res iudicata*) elvétől való eltérés lehetőségére vonatkozó ítélkezési gyakorlatot illetően, arra keresi a választ, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitában esetlegesen tisztességtelennek tekinthetők-e a ZW és a BDB, valamint ZW és más hitelezők között létrejött, az alapügy tárgyát képező azon kezességi szerződésekben szereplő kikötések, amelyek alapján fizetési meghagyásokat bocsátottak ki.
- 33 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a hitelezők szerint az, hogy a ZW által előterjesztett kifogás hiányában ebben a szakaszban már nem lehet e kikötések tisztességtelen jellegére hivatkozni, a 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítéletből (C-40/08, EU:C:2009:615) is következik.
- 34 A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal hangsúlyozza, hogy a 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet (C-40/08, EU:C:2009:615) alapjául szolgáló ügyben szereplő fogyasztótól eltérően ZW az alapügyben kinyilvánította azon szándékát, hogy egyes feltételek tisztességtelen jellegére kíván hivatkozni, és ezzel még a végrehajtható okiratok közvetett jogerőre emelkedéséig végett vetett az általa korábban tanúsított tétlenségnek.
- 35 E bíróság továbbá úgy véli, hogy az alapügy tárgyát képező fizetési meghagyások kibocsátásának időpontjában a Bíróság még nem határozta meg azokat a feltételeket, amelyek alapján a jogi személy helyett kezességet vállaló kezes fogyasztónak minősülhet, mivel e feltételeket csak később, a 2015. november 19-i Tarcău végzésben (C-74/15, EU:C:2015:772) és a 2016. szeptember 14-i Dumitraș végzésben (C-534/15, EU:C:2016:700) állapította meg. Következésképpen az említett bíróság úgy véli, hogy ZW még nem dönthetett a tények teljes ismeretében arról, hogy a meghagyásokkal szembeni ellentmondás keretében célszerű-e hivatkozni az eladókkal vagy szolgáltatókkal kötött szerződésekben foglalt feltételek tisztességtelen jellegére, mivel nem volt tudomása saját fogyasztói minőségéről.
- 36 Így a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy egy kezes fogyasztónak való minősítésének a szóban forgó végrehajtható okiratok kibocsátásának időpontjában fennálló lehetősége tekintetében fennálló bizonyosság hiánya lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e a 93/13 irányelvet átültető nemzeti szabályozás által a fogyasztóknak biztosított jogok gyakorlását.
- 37 Azt is pontosítja, hogy a belső eljárásjog elvei értelmében a fogyasztó ellentmondásának hiányában a fizetési meghagyás jogereje azt is magában foglalja, hogy a kezességi szerződés feltételei nem lehetnek tisztességtelenek, még akkor sem, ha a fizetési meghagyást kibocsátó bíróság nem vizsgálta kifejezetten e feltételek tisztességtelen jellegét. Ebből következik egyrészt az, hogy az érdemi eljárás során nem lehet hivatkozni a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére, másrészt pedig a végrehajtással szembeni kifogás elfogadhatatlanságára, amennyiben az olyan indokokon alapul, amelyeket a félnek a végrehajtható okirat kiállításakor fel kellett volna hoznia.

- 38 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 49. pontjában a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelvvel nem ellentétes egy olyan nemzeti szabály, amely tiltja a nemzeti bíróság számára valamely, eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződés feltételei tisztességtelen jellegének hivatalból történő felülvizsgálatát, amennyiben a szerződés feltételei összessége jogszerűségének tárgyában, ezen irányelvre tekintettel már jogerőre emelkedett határozatot hoztak. Hozzáteszi, hogy a Bíróság ebben az ítéletben azt is megállapította, hogy amennyiben a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét nem vizsgálták a vitatott szerződés korábbi bírósági felülvizsgálatának keretében, amely jogerőre emelkedett határozattal zárult, vagy ha az ilyen felülvizsgálat tárgyát képező feltételek közül csupán bizonyos feltételeket vizsgáltak, a nemzeti bíróságnak értékelnie kell a szóban forgó feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét.
- 39 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá úgy véli, hogy a Bíróság az említett ítéletben meghatározta azokat a feltételeket, amelyek mellett a közvetlen jogerőre hivatkozni lehet annak érdekében, hogy a nemzeti bíróság számára megtiltsák a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatát. Ezzel szemben úgy véli, hogy a Bíróságnak ezidáig még nem volt alkalma megvizsgálni a „közvetett jogerő” elvének a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkével, valamint a Charta 47. cikkével való összeegyeztethetőségét.
- 40 E körülmények között határozott úgy a Tribunale di Milano (milánói bíróság), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Ellentétes e – és ha igen, milyen feltételek esetén – a 93/13/EGK irányelv [Charta] 47. cikkével összefüggésben értelmezett 6. és 7. cikkével a felvázolthoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja, hogy a végrehajtási bíróság felülvizsgálja valamely jogerőre emelkedett bírósági végrehajtható okirat lényeges tartalmát, amennyiben a fogyasztó, a saját jogállásának felismerését követően (amely felismerést az alkalmazandó jog korábban nem tett lehetővé) ilyen felülvizsgálatot kér?
- 2) Ellentétes e – és ha igen, milyen feltételek esetén – a 93/13/EGK irányelv [Charta] 47. cikkével összefüggésben értelmezett 6. és 7. cikkével a nemzetihez hasonló olyan szabályozás, amely valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítására vonatkozó, jogerőre emelkedett hallgatólagos határozatra figyelemmel kizárja, hogy a fogyasztó által előterjesztett végrehajtási kifogást elbíráló végrehajtási bíróság e feltétel tisztességtelen jellegét megállapítsa, továbbá úgy kell e tekinteni, hogy ez a bíróság ezt akkor sem teheti meg, ha a jogerőre emelkedés időpontjában hatályos és alkalmazandó jog szerint a feltétel tisztességtelen jellegét azért nem lehetett vizsgálni, mert a kezes nem minősülhetett fogyasztónak?”
- 41 A Bíróság elnöke 2021. február 23-i határozatával elrendelte a C-693/19. sz. és a C-831/19. sz. ügy egyesítését a szóbeli szakasz lefolytatása és az ítélet meghozatala céljából.

A C-831/19. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

- 42 A BDB az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlanságára hivatkozik azzal az indokkal, hogy szerinte ZW nem minősül fogyasztónak, következésképpen a 93/13 irányelv nem alkalmazható rá.

- 43 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, az alapügy konkrét tényállásának a megállapítása és megítélése, valamint a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik. Ugyancsak kizárólag az ügyben eljáró és határozathozatalra hivatott nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése is, hogy – tekintettel az ügy különleges jellemzőire – szükségesek és relevánsak-e a Bíróságnak feltett kérdései. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni (2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Ekképpen a Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 A jelen ügyben nem ez a helyzet.
- 46 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a Bíróság rendelkezésére álló iratokból ugyanis kitűnik, hogy házastársától, YX-től eltérően ZW-t fogyasztónak kell tekinteni, mivel a BDB-vel és a többi hitelezővel a kezességi szerződések megkötésének időpontjában ZW szakmai tevékenységének keretein kívül járt el, és nem állt szervezeti kapcsolatban az érintett társasággal, a főadóssal. A kérdést előterjesztő bíróság szerint ZW 1976 óta egy másik társasággal állt munkaviszonyban, és nem töltött be semmilyen vezető pozíciót a szóban forgó társaságnál. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben rámutatott, hogy a ZW által a végrehajtási eljárás során benyújtott iratokra tekintettel ZW 2013. január 31-én szerzett 22%-os részesedést a társaság tőkéjében, miközben a ZW és a hitelezők közötti kezességi szerződéseket ezen időpontot megelőzően kötötték, és a fizetési meghagyás BDB kérelmére történő kibocsátására szintén e részesedés ZW általi megszerzését megelőzően került sor.
- 47 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának 51. pontjában rámutatott, a 2013. május 30-i Asbeek Brusse és de Man Garabito ítéletből (C-488/11, EU:C:2013:341, 29. pont) kitűnik, hogy a 93/13 irányelvet a fogyasztó, valamint az eladó és a szolgáltató közötti „valamennyi szerződésre” alkalmazni kell, és a fogyasztó fogalmát ezen irányelv 2. cikkének b) pontja úgy határozza meg, hogy az minden olyan természetes személyt magában foglal, aki az említett irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik a szakmai tevékenysége körén.
- 48 Következésképpen, mivel ZW nem a szakmai tevékenysége keretében kötötte meg a szóban forgó kezességi szerződést, az említett szerződést úgy kell tekinteni, mint amelyet egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó kötött, így az a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik.
- 49 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet tehát elfogadhatónak kell tekinteni.

Az előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdésekről

- 50 A C-693/19. és a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett kérdéseivel, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy amennyiben a bíróság által a jogosult/hitelező kérelmére kibocsátott fizetési meghagyással szemben nem éltek ellentmondással, a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság később már nem vizsgálhatja azon szerződés feltételeinek tisztességtelen jellegét, amelynek alapján a meghagyást kibocsátották, amiatt, hogy az a jogerő, amelyre az említett meghagyás szert tett, közvetetten kiterjed e feltételek érvényességére is. A C-831/19. sz. ügyben e bíróság arra is szeretne választ kapni, hogy van-e bármiféle jelentősége e tekintetben annak a körülménynek, hogy a fizetési meghagyás jogerőre emelkedésének időpontjában az adós nem tudott arról, hogy ő ezen irányelv értelmében vett „fogyasztónak” minősülhet.
- 51 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében (lásd különösen: 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 52 E hátrányos helyzetre tekintettel ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúlyal helyettesítse (lásd különösen: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 53. és 55. pont; 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 41. pont).
- 53 Ennek kapcsán a Bíróság már több esetben megállapította, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980, 58. pont; 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 43. pont).
- 54 Ezenfelül, a 93/13 irányelv – amint az a huszonnegyedik preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdéséből következik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 55 Jóllehet a Bíróság, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése szerinti követelményeket figyelembe véve már több alkalommal is meghatározta, hogy a nemzeti bíróságnak milyen módon kell biztosítania az ezen irányelv alapján a fogyasztókat megillető jogok védelmét, ez nem változtat azon, hogy az uniós jog a tagállamok eljárási autonómiájának elve értelmében főszabály szerint nem harmonizálja ez utóbbiaknak a szerződési feltételek állítólagos

tisztességtelen jellegének vizsgálatára irányuló belső eljárásait, illetve azt, hogy azok ennél fogva az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartoznak, azzal a feltétellel azonban, hogy azok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a belső jog hatálya alá tartozó hasonló jellegű esetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd különösen: 2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 45. és 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 56 E körülmények között meg kell határozni, hogy e rendelkezések megkövetelik-e a végrehajtási eljárásban eljáró bíróságtól, hogy vizsgálja meg a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, azon nemzeti eljárási szabályok ellenére, amelyek az olyan bírósági határozat tekintetében is alkalmazzák a jogerő elvét, amely szerint erre vonatkozóan kifejezetten nem végeztek semmilyen vizsgálatot.
- 57 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a jogerő elve úgy az uniós, mint a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. A Bíróságnak ugyanis korábban már alkalma nyílt kifejtetni, hogy mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (lásd különösen: 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 35. és 36. pont; 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 46. pont).
- 58 A Bíróság azt is elismerte továbbá, hogy a fogyasztóvédelem nem abszolút jellegű. Különösen azt állapította meg, hogy az uniós jog nem kötelezi arra a nemzeti bíróságot, hogy eltérjen a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné a 93/13 irányelvben foglalt rendelkezés bármiféle megsértésének orvoslását (lásd különösen: 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 37. pont, 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980, 68. pont), már amennyiben a jelen ítélet 55. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően tiszteletben tartják az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elveit.
- 59 Az egyenértékűség elvét illetően meg kell állapítani, hogy a Bíróság nem talált olyan elemet, amelynek alapján kétség merülne fel az alapügy tárgyát képező nemzeti szabályozásnak az ezen elvvel való összeegyeztethetőségét illetően. Úgy tűnik, hogy – amint arra az olasz kormány rámutat – a nemzeti jog még a nemzeti közrendi szabályok esetleges megsértése esetén sem teszi lehetővé a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság számára a jogerőre emelkedett fizetési meghagyás felülvizsgálatát.
- 60 A tényleges érvényesülés elvét illetően a Bíróság megállapította, hogy minden olyan esetet, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, annak figyelembevételével kell megvizsgálni, hogy mi a helye e rendelkezésnek az eljárás egészében, annak menetében, és mik a sajátosságai, valamint hogy adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítélet, C-485/19, EU:C:2021:313, 53. pont). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mindazonáltal nem kompenzálhatja teljes mértékben az érintett fogyasztó tértelenségét (2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 62. pont).

- 61 Ezenkívül a Bíróság pontosította, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak tényleges érvényesülését, magában foglalja többek között a 93/13 irányelvből eredő jogok tekintetében az ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésében megerősített, a Charta 47. cikkében is rögzített hatékony bírói jogvédelem követelményét, amely többek között az ilyen jogokra alapított keresetekre vonatkozó eljárási szabályok megállapítását illetően is érvényes (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 62 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy az érintett szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellege hatékony vizsgálatának hiányában nem lehet garantálni a 93/13 irányelv által biztosított jogok tiszteletben tartását (2020. június 4-i Kancelaria Medius ítélet, C-495/19, EU:C:2020:431, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 63 Ebből az következik, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott, a nemzeti jogokban meghatározott feltételek nem sérthetik az e rendelkezés alapján a fogyasztókat megillető jogok lényegét, ahogyan azt a Bíróságnak többek között a jelen ítélet 53. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlata értelmezi, vagyis hogy egy tisztességtelennek minősülő feltétel ne legyen kötelező rájuk nézve (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 71. pont; 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 51. pont).
- 64 Az alapeljárásbeli ügyekben a nemzeti szabályozás előírja, hogy a nem vitatott fizetési meghagyások végrehajtására irányuló eljárás keretében a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság nem vizsgálhatja érdemben a fizetési meghagyást, és hivatalból vagy a fogyasztó kérelmére sem vizsgálhatja az e fizetési meghagyás alapját képező szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, azon közvetett jogerő okán, amelyre a meghagyás szert tett.
- 65 Márpedig az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata megtörténtnek tekintendő, és azt az ítélt dolog hatálya alá tartozónak kell tekinteni még akkor is, ha az olyan határozat, amely a fizetési meghagyást kibocsátja, egyáltalán nem tartalmaz erre vonatkozó indokolást, a 93/13 irányelv által a fogyasztók számára biztosított védelem alapját képező közérdek jellegére és jelentőségére tekintettel alkalmas arra, hogy megfossza lényegétől a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy hivatalból vizsgálja a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét.
- 66 Ebből következik, hogy ilyen esetben a hatékony bírói jogvédelem követelménye megköveteli, hogy a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság akár első ízben is értékelhesse azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyek a valamely bíróság által a hitelező/jogosult kérelmére kibocsátott fizetési meghagyás alapjául szolgáltak, amely meghagyással szemben az adós nem élt ellentmondással.
- 67 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 56. és 57. pontjában rámutatott, az a tény, hogy az adósnak e korábbi bírósági határozat jogerőre emelkedésének időpontjában nem volt tudomása a 93/13 irányelv értelmében vett fogyasztói minőségéről, nem releváns, mivel – amint arra a jelen ítélet 53. pontja emlékeztet – a nemzeti bíróság hivatalból köteles vizsgálni az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltételek tisztességtelen jellegét.

- 68 A fentiekből az következik, hogy a C-693/19. és a C-831/19. sz. ügyekben előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy amennyiben a valamely bíróság által a jogosult kérelmére kibocsátott fizetési meghagyással szemben az adós nem élt ellentmondással, a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság utólag nem vizsgálhatja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyek a meghagyás alapjául szolgáltak, amiatt, hogy az a jogerő, amelyre az említett meghagyás szert tett, közvetetten kiterjed a feltételek érvényességére is. Az a körülmény, hogy a fizetési meghagyás jogerőre emelkedésének időpontjában az adós nem tudott arról, hogy ezen irányelv értelmében „fogyasztónak” minősülhet, e tekintetben nem releváns.

A költségekről

- 69 Mivel ez az eljárás az alapügyben részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy amennyiben a valamely bíróság által valamely jogosult kérelmére kibocsátott fizetési meghagyással szemben az adós nem élt ellentmondással, a végrehajtási eljárásban eljáró bíróság utólag nem vizsgálhatja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyek az említett meghagyás alapjául szolgáltak, amiatt, hogy az a jogerő, amelyre e meghagyás szert tett, közvetetten kiterjed a feltételek érvényességére is. Az a körülmény, hogy a fizetési meghagyás jogerőre emelkedésének időpontjában az adós nem tudott arról, hogy ezen irányelv értelmében „fogyasztónak” minősülhet, e tekintetben nem releváns.

Aláírások